

DENİZCİLİK GÜCÜ STRATEJİSTİ MERHUM DZ.KUR.ALB.MERT BAYAT "ATATÜRK'ÜN DENİZ STRATEJİSİ"

İKİNCİ BÖLÜM:

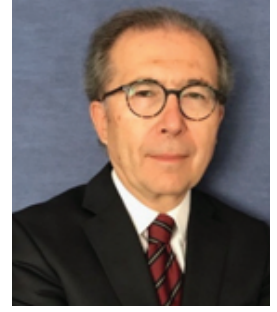
Merhum Dz. Kur. Alb. Mert BAYAT'ın "ATATÜRK'ÜN DENİZ STRATEJİSİ" ile ilgili gerçekçi, akılcı ve bilimsel saptamalarına bir önceki sayıda kaldığımız yerden devam ediyoruz. ¹

ATATÜRK'ÜN DENİZCİ STRATEJİSİ:

"ATATÜRK'ün özellikle Millî Mücadelede, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı, Başkomutan ve sonra Cumhurbaşkanı olarak benimsediği stratejik ve politik tutumlar incelendiğinde, O'nun her alanda olduğu gibi bu konuda da çağının çok ilerisinde bulunduğu görülür. Uygulamaları ve bunların sonuçları onda; *"Millî Güç ve Millî Strateji"* kavramlarının en gelişmiş haliyle mevcut olduğunu, Millî Gücün ancak tüm unsurları ve onların alt bölümleri ile dengeli olarak gelişmesiyle hedef alınan çağdaş düzeye erişebileceğinin, politika ve stratejide amaç-araç ve neden-sonuç ilişkilerinin ve uygulamada öncelik sıraları ve zamanlamanın geniş anlamda bir maliyet-müessiriyet esasına göre nasıl saptanması gerektiğinin, gerçek bir bilinci içinde olduğunu göstermektedir. İşte büyük dâhinin Denizci Stratejisi de bu öğreti ve bilincin bir eseri olarak saptanmış, uygulanmış ve başarıya erişmiştir. Bilindiği üzere; *Denizcilik Gücü, Denizgücü ve Deniz Kuvveti, bir ulusal güç alt sisteminin kapsam yönünden farklı fakat amaç ve birbirlerini bütünleme yönünden birleşik bölümlerini oluştururlar.*"

"Denizcilik gücü ve onun alt sistemlerinin amacı, denizlerle ilişki kurup çıkar sağlamaktır. Bu çıkarlar özellikle politik, askeri ve ekonomik alanlarda elde

► E. Caner BENER*

edilirler. Kısaca "deniz ilişkisi ve çıkarları" (*Deniz Alaka ve Menfaatleri*) olarak adlandırılan bu işlev ancak tam anlamı ile milli olduğu veya yabancı kaynak ve araçları milli çıkarlar çizgisine çekerek çalıştırabildiği sürece yarar sağlar; aksi halde denizlerimiz ve dolayısıyla ülkemiz yabancıların "çıkart sağlama" ve sonunda "sömürü" alanı haline gelir, somut olarak belirtilirse, Osmanlı Devleti'nin son safhalarındaki en hafif deyimle "acıklı ve bıçare" duruma düşülür."

"Denizcilik Gücü teorisi" üzerinde, Atatürk'ün evvelki kısımlarda da değinildiği gibi, herhangi bir Akademik tartışma ve inceleme ortamı bulabildiğine dair bir bilgi mevcut değildir, ancak O'nun konu ile ilgili direktiflerine, demeçlerine, verdiği hedeflere ve uygulamaların sonuçlarına bakıldığı zaman onda «Denizcilik Gücü» ve "Deniz İlişki ve Çıkarları" kavramlarının ve bilincinin de, çağının ve çok yakınındaki çağdaşlarının pek çok ilerisinde olarak mevcut bulunduğu görülmektedir. Bu olağanüstülüğün nedenlerini de; Ulu Önderin, tarihi yalnız geçmişin hikayesi değil; askeri, ekonomik, politik ve kültürel olayların coğrafya üzerinde uygulanması biçiminde ele alan ve bunları Türk Uluusu ve Devleti ile ilgili değerlendirmelere temel tutan, tarihi yaşayan ve tarih yapan yüksek vasıflarında aramak gerekir."

DENİZCİ STRATEJİNİN SAPTANMA VE UYGULAMA AŞAMALARI:

"Hangi alanda olursa olsun, strateji ve politikaların saptanması için önce milli strateji çerçevesinde asıl hedefler saptanır, bunu hedeflere erişme yol ve yönteminin düzenlenmesi (strateji ve politikalar) ve uygulama araçlarının seçilip sağlanması safhaları izler. Mevcut olanaklar çerçevesinde sürdürülen bu işlemler arasında ön ve ara hedefler yer alır ve gelişim kademeleri içinde, sağlanan bu hedeflerin elde olunması esas hedefin elden geçirilmemesine yönelik uy-

gulamalara girişilir. Genç Türk Cumhuriyetinin Milli hedefi; **“Misakı Milli sınırları içinde bağımsız olarak çağdaş uygarlık düzeyine erişmek ve gerek erişim için yapılacak faaliyeti gerekse elde edilen hedefi, yurttan sulh, cihanda sulh ilkesine dayanarak korumak” biçiminde özetlenebilir.”**

“Bu hedefe erişmek için ve erişim faaliyetlerini korumak için deniz gücü ve kuvveti de çok önemli ve kesin olarak lüzumlu bir araç durumundadır.”

“İşte ATATÜRK’ün bu alandaki çalışmaları da, önce mevcut durumu değerlendiren bunun içindeki yararlı unsurları saptayarak harekete geçirmek ve durumu imkanlar çerçevesinde geliştirirken elde bulunana da Milli siyaset ve Stratejinin güncel isteklerini destekleyecek biçimde kullanmak şeklinde olmuştur.”

Bu aşamalar ve uygulamalar genel bölümlere ayrılabilir:

a. Mevcut denizci gücün tanınıp değerlendirilmesi ve gelişimi ile ilgili esasların saptanıp genel direktiflerin verilmesi **(Başlangıç evresi),**

b. Donanma temini ve yapımı ile ilgili politika ve stratejinin saptanıp olanaklara paralel bir aşamalı uygulamaya gidilmesi **(Gelişim çalışmaları),**

c. Denizcilik gücümüzle ilgili uluslararası Hukuki altyapının oluşturulması. **(Devletlerarası hukuk),**

d. Deniz gücü ve kuvvetinden etkili olabildiği her alanda sürekli olarak yararlanılması **(Uygulamalar),**

- (1) Askeri alanda,
- (2) Siyasi alanda ,
- (3) İç güvenlik alanında,
- (4) İç ve dış propaganda alanında,
- (5) Ekonomik alanda.

BAŞLANGIÇ EVRESİ:

“Cumhuriyet Donanmasının kuruluş evresinde Ulu Önder ilk olarak Bahriyemizi ve Bahriyelilerimizi yakından tanımayı gerekli görmüşlerdir. Bu amaçlarını gerçekleştirmek için harp gemilerimizle veya onları refakate alarak geziler yapmış, gemi ve birlikleri ziyaret etmişlerdir. Aslında gerçek bir denetleme niteliği taşıyan bu gezi ve ziyaretlerle, Kurtuluş Savaşı sonundaki durumuyla De-

niz Kuvvetlerini yerinde görerek, personel materyal bakımından nitelik ve nicelik yönleriyle eksikliklerini saptamak, gelişimleri ile ilgili kararlarına esas olacak bilgileri elde etmek ve bu arada Donanmadan **hangi kapasitede ve nasıl** yararlanabileceklerini kararlaştırmak olanağı bulmuşlardır. Her rütbeden personelle ve başlangıçta özellikle genç subaylarla Deniz Kuvvetlerimizle ilgili hale ve geleceğe yönelik konuları da görüşmeye önem veren **ATATÜRK**, denizciliğimizle ilgili demeç ve direktiflerinin çoğunu, ya bu seyirler sırasında veya onların hemen ardından vermiştir. Bu demeç ve direktiflerin başlıca amaçlarını; Deniz Kuvvetlerinin önemini ve güçlenmesi için gerekenleri belirterek yön vermek, Deniz Kuvvetlerimizin Silahlı Kuvvetler içindeki gerçek yeri ve Milli Savunmadaki önemini belirterek bunun gereken onurlu yerini saptamak ve öyle düşünmeyenlere gerçeği göstermek, Deniz Kuvvetleri personelinin moralini yükseltmek gibi hususlar teşkil ediyordu. Bahis konusu gezi, ziyaret ve demeçlerin önemli bölümleri şöylece belirtilebilir.”

a. **“HAMİDİYE** Kruvazörü ile 11-20 Eylül 1924 tarihleri arasında, refakatte **PEYKİŞEVKET** Torpito Kruvazörü olduğu halde yapılan Karadeniz gezisi, sırasıyla; **Mudanya- Trabzon- Rize- Giresun- Ordu- Samsun** limanlarına da uğranan bu seyir süresinde Gazi Cumhuriyet Bahriyesinin o günkü durumu hakkında olumlu izlenimler elde etmiş ve bunun sonuçlarını gerek gemi komutanı ve personelle yaptığı konuşmalarda, gerekse gemi onur defterine yazdıkları ile açıklamıştı; bunlar ve özellikle yazılı açıklaması **Türk Deniz Kuvvetleri için her zaman geçerli olacak birer stratejik direktif niteliğini de taşımaktadır.”**

(1) ATATÜRK’ün HAMİDİYE Komutanı ve Subayları ile yaptığı konuşmalarından nakledilenler:

-Donanmasız Anadolu olamaz.

-Donanmadan yana kuvvetli olmak Türkiye'nin savunması için şarttır.

-Donanmamız izlediğimiz politikanın da en kuvvetli desteği olacaktır.

-Evvela çekirdek bir donanma tedarik etmeliyiz.

(2) 19/20 Eylül 1924 gecesi TCG HAMİDİYE'de Gemi Komutan ve subaylarına hitapları:

“Bir haftadır Hamidiye ile seyahatimde memleketimizin güzel şehirlerini gördüm, bundan daha mühim olmak üzere donanmamızı, subaylarını (zabitlerini) tanıdım. Bu seyahatimde sevk ve idarenizdeki gördüğüm disiplin ve düzenden (inzibat ve intizamdan) ve yüksek nezaketten memnunum.

Tarihte büyük bahrî kumandanlarımız vardır. Fakat modern Donanma teşekkülüne teşebbüs ettikten sonra bu gibi kahramanlıklara, parlak harekate pek tesadüf olunamaz. Benim için gemiden ziyade zabitlerini tanımak mühimdir.

Mücadele-i Milliye esnasında donanmamızın toplu olarak istihdamına imkân yoktu. Bununla beraber müteferrik ve vatanperverane hizmetler pek çoktur.

Seyahatim boyunca gördüğüm intizam, inzibat ve terbiye bana müstakbel Cumhuriyet Donanması namına pek kuvvetli ümitler vermiştir. Bu konuda pek uygun izlenimlerle ve emniyeti kalple ayrılıyorum. Ben daha yakından alâkadar olarak bu donanmanın teşekkülüne yardım edeceğim. Bu seyahatim, bana güzel Karadeniz şehirlerini ve Bahriyemizi tanıttı. Bunu temin eden Hamidiye'nin Komutanına ve bütün personeline samimi teşekkürlerimi sunarım.”

(3) TCG HAMİDİYE nin onur defterine yazdıkları:

Hamidiye Kruvazöründe

20 Eylül 1340 (1924) Cumartesi

“HAMİDİYE Kruvazörü, maziden kalan Donanma aksamı içinde, Türkiye Cumhuriyeti'nin denizlerinde faaliyete geçen ilk gemisi oldu. Beş seneden beri

özlemini duyduğum deniz hayatını bana yaşatan bu gemi oldu. Türk Donanması Komutan ve subaylar topluluğunu bu gemide ve buna refakat eden Peykişvet Torpido Kruvazörü'nde tanıdım.

Temas ettiğim, ruhu genç, idealleri genç, bu geleceğin komutan ve subayları bende Bahriyemiz için kuvvetli ümitler hasıl etti. Bu kıymetli, güçlü, arzulu topluluğu, geçmişin yadigarı olan bu gemi içinde bırakmakla yetinilemez. Onları, yetenekli oldukları ve hak ettikleri kadar gelişmeye erdirmek için bugünün gerektirdiklerine kavuşturmak lazımdır.

Hudutlarının önemli ve büyük bölümleri deniz olan Türk Devleti'nin Donanması da önemli ve büyük olmak gerekir. O zaman Türkiye Cumhuriyeti daha rahat ve güvenli olacaktır. Gelişmiş, bütünlülmüş güçlü ve yetenekli (mükemmel ve kadir) bir Türk Donanmasına malik olmak gerekir. Bunun ilk başlangıç noktası, harp gemilerinin tedarikinden evvel onları başarıyla yönetmeye yetenekli komutanlara, subaylara, uzmanlara malik olmaktır. Hamidiye ve Peykişvet'te tanıdığım arkadaşlar, gayeye yürüyebileceğimizin canlı ve kıymetli kanıtlarıdır.

Bugün için bu değerli topluluk ilgi ile muhafaza olunacaktır. Mevcut büyük, küçük gemilerimizden yalnız yararlanılabilecek durumdakiler seçilip yeniden çalışır hale getirilebilirler. Donanmamız genelinde, etkin ve yararlı öğelerden mütevazı bir savaş birliği vücuda getirmek olanağına kani oldum. Bunun için Cumhuriyet hükümetinin, önlem ve girişimleriyle şahsen alakadar olacağım. Esaslı ve kıymetli bir başlangıç noktasını bulduktan sonra ondan muazzam gayeye yürümek ve ona erişmek kolaylıkla gerçekleşecektir.

Gazi Mustafa Kemal”

b. HAMİDİYE Kruvazörü ile geziden sonra, 1 Kasım 1924 günü yaptığı Büyük Millet Meclisi açış konuşmasından:

“Efendiler! Bahriyemizi esaslı ve ciddi bir biçimde geliştirip, düzenlemek düşünülmelidir. Bu konuda başlangıç noktası, özellikle seçkin elemanları hak ettikleri gibi yetiştirip, onlardan memleketin ivedi gereksinimlerinde yararlanmak ve herhalde memleketin gücünün üzerinde hayallerden de uzak durmak olmalıdır.”

GELİŞİM EVRESİ:

“ATATÜRK, yukarıda belirtilen temas ve denetim-

leriyle Bahriyemizi her yönüyle tanıyıp değerlendirdikten ve Cumhuriyet Donanmasının kuruluşuyla ilgili esasları saptadıktan sonra bunların aşamalı uygulamasına geçilmiştir.”

a. Gelişim Hedefi:

“Mümkün olan en kısa sürede gerçekçi ölçüler içinde çağdaş gemi ve araçlara sahip ve bunları üstün bir eğitim düzeyi ve yüksek moral içinde kullanmaya yetenekli bir donanma ve gerekli kıyı tesisleri kurularak bölgede etkin bir Deniz Kuvvetine sahip olmak ve bu kuvveti aynı ilkeler çerçevesinde ve günün koşullarına uygun biçimde geliştirerek idame etmek”

b. İlk Gelişim Evresi:

1924-1932 süresince aşağıda açıklanan aşamalarla yapılan çalışmalarla yukarıda belirtilen amaçların esas bölümü büyük bir başarı ile gerçekleştirilmiştir.

(1) Çekirdek Donanma Teşkilatı:

Elde mevcut gemilerden uygun olanlar onarıp hizmete sokularak bir Çekirdek Donanma oluşturulmuştur. Bu birlik hem eğitim hem de hareket maksadıyla kullanılmıştır.

(2) Personel Eğitimi:

“Deniz Harp Okulu eğitiminin Birinci Dünya Harbi yenilgisini izleyen mütareke ve işgal süresince de devam ettirilmesi genç bahriyemizi Subay kaynağı bakımından şanslı kılmıştır. Bu arada İstiklal Harbine katılan genç subay adayları ve subayların eksik kalan eğitimleri için de gerekli önlemler alınmış ve uygulanmıştır. Bu faaliyetin ana hatları özetle şöyledir:

(a) 1924’de “Deniz Okullar ve Kurslar Müdürlüğü” kurulması,

(b) 1926’da 1 Amiral, 5 uzman Subay ve 4 uzman Astsubaydan oluşan Alman Müşavir (Danışman) Heyetinin Bahriyemizin eğitiminde yararlanılmak üzere göreve alınması,

(c) Denizcilikte ileri gitmiş yabancı ülkelere eğitim görmek üzere subaylar gönderilmesi,

(d) Donanmanın ihtiyaçlarına göre gereken tüm hareket, muhabere ve silah Talimnamelelerinin hazırlanması,

(e) Deniz Harp Akademisinin açılması,”

(3) Kıyı Tesisleri :

“İstanbul’da mevcut kıyı tesisleri başlangıç devrindeki Bahriyemiz için yeterli idi fakat gelişim hedef-

lerine özellikle mevki ve kapasite bakımlarından uygun düşmüyordu. Bu bakımdan YAVUZ’un onarımı için sağlanan tesislerden de yararlanılarak GÖLCÜK Tersanesi kurulmuş ve geliştirilmiştir.

Özellikle mayın imal eden Mayın Fabrikası ile Torpido ve Akümülatör Fabrikaları ilk kurulan başarılı tesisler olmuşlardır. Bunu hemen hemen şimdiki Lojistik teşkilatımızın çekirdeğini oluşturan diğer kıyı tesislerinin kurulması izlemiştir.”

(4) Donanma Tedariki:

“Deniz stratejisinin en önemli işlemlerinden birini stratejinin uygulama araçlarının sağlanması oluşturur. Önceleri **“Gemi İnşa Stratejisi”** adı verilen bu işlem halen **“Kuvvet Planlaması”** gibi adlarla anılmaktadır. Cumhuriyet Donanmasının ATATÜRK devrindeki ilk Donanması **“Minimum Kuvvet Hedefine Erişmek”** biçiminde gerçekleştirilmiştir. Bu gerçekleştirme 1928’de 2 Denizaltının, 1930’da yenilenmiş Yavuz’un ve 1932’ye kadar 3 Denizaltı, 3 Hücumbot ve 4 Muhribin katılmaları ile son bulmuştur.”

c. İkinci Gelişim Evresi :

“1933 yılında Donanmamız Balkanlar ve Ortadoğu devletleri içinde tek başına güçlü durumdaydı. 1933 den 1938 e kadar süren ikinci ve ATATÜRK devrinin son evresinde ise “Minimum düzeyden” “optimum düzeye” geçiş biçiminde adlandırabileceğimiz kuvvet gelişim faaliyetleri aynı statüko (status-quo) içinde devam edebilseydi, Donanmamız bu ülkelerden herhangi ikisinin toplamından da üstün bir kuvvete sahip olacaktı, ancak İkinci Dünya Harbinin çıkması kuvvet dengelerini başka boyutlara eriş-tirdiği gibi gemi siparişlerinin teslimatı ancak harp sonunda bir iki ekşiği ile sağlanabilmiştir.”

d. Gelişme Sonunda Cumhuriyet Bahriyesinin Niteliği :

“Buraya kadar açıklanan ATATÜRK Bahriyesinin

en önemli niteliği; esasını modern gemilerin oluşturduğu bir “Suüstü ve Denizaltı vurucu kuvveti” durumunda olmasıydı. Suüstü harekât sürati YAVUZ dahil olursa 22 mil, Muhrip ve Hücumbotlar için ise 33 ve daha yukarısı idi, böylece yurdu çeviren üç denizde de elastikiyetle kullanılabilirlerdi. Donanma İkinci Dünya Harbi başında çağın en modern gemi, silah ve araçlarına sahipti. Savunma için mayın esas silahı teşkil ediyordu. Mayın Dökücü gemilere ilaveten PEYK ve BERK Karakol gemileri (Eski Torpido Kruvazörleri) ile 4 yeni ZAFER sınıfı Muhrip Mayın Dökme kabiliyetine sahiptiler.

Manevra ve tatbikatlarda uygulanan esas muharebe doktrini tamamen gündüz ve gece taarruzlarına ve düşmanı imha esasına dayanıyordu.

Denizaltı Vurucu Kuvveti Akdeniz’de İtalya’dan sonra en güçlü duruma erişmek üzere idi.”

UYGULAMALAR:

“Millî Mücadelenin deniz harekâtı, zaferden sonra da, ulaştırma ve karakol harekâtı biçiminde devam etmiştir. Bu arada özellikle Lozan müzakerelerinin çıkmaza girdiği safhada İzmir ve İzmir körfezleri kademeli mayın maniaları ile kapatılmışlardır. Lozan barışından sonra bir Ganbotumuzun Bozcaada ve Gökçeada’yı (İmroz) Yunan’lılardan teslim almaya gitmesi de bu meydana belirtilebilir..”

“ATATÜRK’ün Donanmamızdan yararlanma alanlarının başında “Siyasal Caydırıcılık ve komşu devletlere Güç Gösterisi” faaliyetleri gelir. O’nun özellikle bölgede uyguladığı politikanın gaye hedefini Türkiye’nin belirli bir derlenip toparlanma, reorganizasyon ve güçlenme devresini takiben üyelerini Osmanlı Devleti’nin eski eyaletlerinde kurulan bağımsız devletlerin oluşturduğu bir Ortadoğu ve Balkanlar iş birliği teşkilatı meydana getirmek ve dünyanın, O’nun geleceğini de çok iyi değerlendirdiği, bu önemli bölgesinde Türkiye’nin liderliğinde büyük bir global güç merkezi teşkil etmekte. Balkan ve Sadabat Paktları ve O’nun bölgede askeri, ekonomik, kültürel ve politik aşamalarda ve bizzat liderler seviyesinde yürüttüğü yakınlaşma hareketleri bunun başlıca kanıtıdır. Özellikle Balkan ülkelerinin hepsi ile deniz bağlantımız olması ve kara hududumuz olmayanlarla yalnız deniz üzerinden ilişki kurabilmemiz hususu bu konuda önem taşıyan etkenlerden birisidir. Eğer çeşitli yan etkiler giderilip bu güç merkezi oluşturulabilseydi, İkinci Dünya Harbinin oluşu, gidişi ve so-

nuçları bambaşka biçimlere bü rünebilirdi.”

İç Güvenlik Alanında Uygulama:

“ATATÜRK devrinde iç güvenlik faaliyetlerinde Silahlı Kuvvetlerimizin diğer bölümlerinden olduğu gibi Deniz Kuvvetlerimizden de yararlanılmıştır. Bu konuda en belirgin bir örneği, şapka inkılabından sonra bir Doğu Karadeniz şehrimizde yobazların masum halkı tahrik ederek çıkardıkları ayaklanmanın, bölgeye İstiklal Mahkemesini de götüren HAMİDİYE Kruvazörünün yaptığı kuru sıkı atışlar sonucu başka bir müdahaleye lüzum kalmadan bastırılması teşkil eder.”

Ekonomik Alanda Uygulama:

“Deniz gücünün iyi organize edildiği takdirde tüketici olmaktan çok üretici bir güç olduğunun bilincinde bulunan Büyük Önderimizin devrinde, tersanelerimiz, liman tesislerimiz ve Deniz Ticaret Filomuz da büyük ölçüde gelişme yoluna sokulmuş ve özellikle Lozan’da sağlanan Kabotaj hakkı ile bu alanda yabancı sömürsünden kurtularak “Millileşmek” mümkün olmuştur.”

SONUÇ :

Buraya kadar açıklanan bilgilerin ışığı altında ATATÜRK’ün Deniz Stratejisini 9 madde içinde özetlemek mümkündür.

a. Türkiye’nin coğrafi konumu ve deniz sınırlarının büyüklüğü, büyük, güçlü ve modern bir Donanmaya sahip olmasını kesinlikle gerektirir, aksi halde Türkiye Cumhuriyeti kendini güvenlik içinde göremez.

b. Amaç Donanmamızı kendi imkanlarımızla inşa etmektir, bu gerçekleşinceye kadar, yine milli imkanlarımızla dışarıdan gemi alınarak optimum kuvvet hedefi sağlanmalıdır.

c. Donanmanın maddi gücü ne olursa olsun, azami verim alacak şekilde kullanılmalıdır.

d. Deniz Kuvvetinin birinci hedefi açık denizlerde taarruzi hareket yaparak deniz kontrolu tesis ve idame etmektir. Kıyıları korumak, kara harekâtına ateş desteği sağlamak gibi hususlar buna ek olan görevlerdir.

e. Barışta, uluslararası bölgelerde faaliyette bulunabilecek ve yabancı limanlarda varlık ve sancak gösterebilecek yegâne kuvvet olan Donanmadan siyasal ve stratejik hedeflere erişmek ve caydırıcı etki sağlamak amacıyla her fırsatta yararlanılmalıdır.

f. **Deniz Kuvvetinde en önemli problem yetiştirilmiş personel teminidir.** Gemi temininden de ileri bir önceliğe sahip olan bu husus ancak bu kuvvetin kendine özgü eğitim aşamalarının tertip ve uygulaması ile sağlanabilir.

g. **Denizcilik milli bir işlemdir ve milli olarak uygulanmalıdır, bu sayede Türk ekonomisi büyük gelişme sağlar.**

h. Deniz Kuvvetleri; vurucu kuvvet, yardımcı gemiler ve Karadaki üs ve tesisleri ile bir bütündür.

i. Denizcilik Milli bir ülkü biçiminde, Askeri, Ekonomik, Endüstriyel hatta Sportif faaliyet yönleri ile bir bütün olarak ele alınmalıdır.

SON SÖZ YERİNE;

Öğretmenimiz merhum Dz. Kur. Alb. Mert BAYAT'a Ulu Önder ATATÜRK'ün **"Cumhuriyet'in Denizcilik Stratejisi"** hakkında bugünde geçerliliğini sürdüren eseri ve tarihe düştüğü kayıt dolayısıyla sonsuz şükranlarımızı sunmamız gerekiyor.

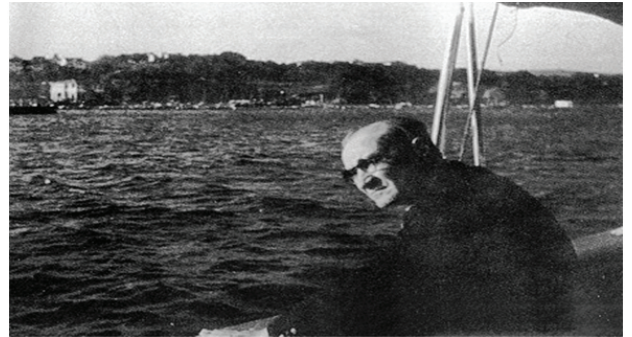
Kitabında ATATÜRK'ün **"Denizcilik Gücü"** ve **"Deniz İlişki ve Çıkarları"** kavramlarının kaynak, köken ve uygulamalarını tereddüte mahal bırakmayacak şekilde açıkladığı görülmektedir.

Diğer taraftan merhum BAYAT'ın eserinde **"Bahriye Vekaleti"**'nin teşkili ve faaliyetleri üzerinde durmaması belki bir eksiklik gibi görülebilir. Vekalet; HAMİDİYE ile çıktığı Karadeniz gezisinden hemen sonra ATATÜRK'ün isteği üzerine özellikle Milli Mücadelenin muzaffer üst rütbeli askerlerinden gelen yoğun muhalefete rağmen 29 Aralık 1924 tarihinde kurulmuş, **"YAVUZ-HAVUZ"** davası ile 21 Ocak 1928 tarihinde lağv edilerek, Millî Savunma Bakanlığına bağlı bir **"Müsteşarlığa"** dönüştürülmüştür. Cumhuriyet Donanmasının merhum BAYAT'ın **"İlk Gelişim Evresi"** olarak sınıflandırdığı 1924-1932 arasındaki sürecin 1924-1928 yılları arasındaki tüm icraatı **"Bahriye Vekaleti"** sorumluluğunda yerine getirilmiştir. ATATÜRK'ün deniz gücüne yönelik faaliyetlerin ayrı bir bakanlık tarafından yürütülmesi ile ilgili ortaya koyduğu **"vizyon"** son derece dikkat çekicidir.

"İstibdat döneminde Amiral Mahan'ın kitaplarının yurda sokulmadığı, deniz politika kültüründen yana hem dış politika adaylarını hem de deniz subaylarını yoksun bıraktığı" ² dönemi bizzat yaşayan deniz tarihçilerimiz eserlerinde ifade etmektedirler. Böylesine baskıcı ve cehaletin hüküm

sürdüğü bir düzende 20'inci yüzyılda dünya **"Denizcilik Gücü kuram ve uygulamalarına"** yön veren ABD'li Amiral Alfred T. Mahan (1840-1914) ve hukukçu/akademisyen İngiliz Sir Julian S. Corbett (1854-1922)'nin öğretilerinden yoksun kalan aralarında askerlerinde olduğu Osmanlı entelektüellerinin ekseriyeti **"Denizcilik Gücü"**, **"Deniz İlişki ve Çıkarları"** ve **"Deniz Jeopolitiği"**'nin farkına dahi varamamışlardır.

ATATÜRK, 34 yaşında Anafartalar cephesinde ve savaş ortamında Alman gazeteci/yazar "Ernst Jæckh" ile yaptığı mülakatta **"Denizcilik Gücü Teorisi üzerinde, herhangi bir akademik tartışma ve inceleme olanağına sahip olmamasına"** rağmen **"denizcilik gücü"** ve **"jeopolitiğinin"** temel fikri olan **"Zaferi, denizi kontrol altında tutan, ihtiyacı olduğu şeyi, ihtiyacı olduğu zaman, istediği yere nakledebilen ülke kazanır."** ³ değerlendirme ve düşüncesini ortaya koyabilmesi hem **"dehasının"** üstünlüğünü hem de bu alanın kuramlarını oluşturan tüm **"stratejistleri"** kışkındıracak niteliktedir.

Donanma'yı **"yüzer topçu desteği"** ve **"Bursa ovasındaki kolordu komutanı emrinde savunma yapacak"** bir **"taktik"** kuvvet olarak gören **"karacı jeopolitik"** ve **"jeostratejik"** zihniyetin baskın olduğu **"Milli Mücadele"** sonrası ortamda; **"Osmanlı'dan enkaz halinde devralınan Bahriye'nin milli menfaatlere sağlayacağı azami katkısı"** gerçekçi bir vizyonla akıl, bilim ve tarih süzgecinden geçirebilmek hususiyeti ATATÜRK'ün sahip olduğu **"dahilik"** derecesindeki üstün vasıf ve öngörülerile doğrudan ilgilidir.

Tüm bu olumsuz koşullara karşın gerçekçi bir devlet adamı olan ATATÜRK gerçekler ile akıl ve bilimi temel alarak zamanın deniz ve denizcilik olanakları ile ilgili son derece isabetli kuramsal ve uygulamaya yönelik tespit, teşhislerde bulunmuş ve tüm imkansızlıklara rağmen modern Cumhuriyet Donanmasını kurmuştur.

Ulu Önder ATATÜRK, TBMM de “son kez” 01 Kasım 1937 tarihinde V. Dönem, III. Toplanma yılının açılışında hitap etmiştir. Konuşmasında “dehasıyla” ülkemiz ve milletimizin sonsuza kadar dikkate alması gereken “denizcilik vizyonunu” ortaya koymuştur.

“.....Arkadaşlar! En güzel coğrafi vaziyette ve üç tarafı denizle çevrili olan Türkiye; endüstrisi, ticareti ve sporu ile, en ileri denizci millet yetiştirmek kabiliyetindedir. Bu kabiliyetten istifadeyi bilmeliyiz; denizciliği, Türkün büyük milli ülküsü olarak düşünmeli ve onu az zamanda başarmalıyız.....”

Türkiye Cumhuriyetini ve Denizcilik gücünü yoktan var eden ATATÜRK’ün kısa zamanda başarmamızı istediği “denizcilik milli ülküsündeki vasiyetine” aradan geçen 80 yılda maalesef ulaştığımızı söyleyemeyiz.

Kaderimiz olan Anadolu coğrafyasında “Ulusta ve Devlette yeterli Denizcilik bilincinin” oluşmasını sağlayamadan denizlere sırtımız dönük yaşamaya

devam edersek milli ülküyü kolay kolay başarmamız mümkün görünmüyor.

Rabindranath Tagore’nin ⁴ dediği gibi “Denizin kenarında durup suya bakarak, denizi aşamazsınız.”

O halde ne yapmak lazım; refah ve güvenliğimizi muasır medeniyetler seviyesine bir an önce ulaştırmak için zaman daha geç olmadan denizlere ve enginlere açılalım.

¹ Resimler www.dzkk.tsk.tr internet sayfasından alınmıştır.

² Amiral Afif Büyüktuğrul, Atatürk ve Fatih’in Deniz Politikaları, IX.Tarih Kongresi Bildirisi;1981; s.: 15

³ 1915, Anafartalar cephesi, Alman yazar Ernst Jaeckh ile mülakat, Kaynak: Atatürk’ün Görüş ve Direktifleri s.: 200

⁴1913 Nobel Edebiyat ödülü sahibi Hint sanatçı, düşünür, yazar (1861-1941)

*E. Tüma.

TESUD Çankaya Şb. Üyesi

TESSAM Yürütme Kurulu Üyesi